

**ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΘΕΜΑΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ**

«Η μισή επιτυχία είναι στα χέρια σου. Η άλλη μισή στις τάξεις μας!!!»

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ:

A. ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ

- Ανάπτυξη παραγράφου με δοσμένες λέξεις ή σχολιασμός αποσπάσματος
- Δομικά στοιχεία της παραγράφου
- Εντοπισμός ειδικού λεξιλογίου και λόγος χρήσης του
- Μετατροπή ενεργητικής σε παθητική και το αντίστροφο και λόγοι χρήσης τους
- Τίτλος στο κείμενο (μεταφορικά ή κυριολεκτικά)
- Μεταφορική ή κυριολεκτική χρήση της γλώσσας και λόγος χρήσης τους
- Υπάρχει πάντα ερώτηση κατανόησης και σε ορισμένα κριτήρια ερώτηση σωστού λάθους αντ' αυτής.
- Εντοπισμός διαρθρωτικών λέξεων
- Συνώνυμα – αντώνυμα και σχηματισμός προτάσεων με αυτά
- Πλαγιότιτλοι

B. ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΣΥΧΝΑ

- Συλλογιστική πορεία (όλες παραγωγικές πλην μίας επαγωγικής όπου στην τελευταία περίοδο υπάρχει η λέξη: Γενικά..)
- Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου (προσοχή υπάρχουν και άλλοι πλην των τριών που διδάσκονται στο βιβλίο)
- Διαφορετική παραγραφοποίηση (να χωριστεί μια § σε δύο)
- Έλεγχος της συνοχής (εκτός από διαρθρωτικές λέξεις και επανάληψη)
- Επισήμανση προφορικού λόγου και μετατροπή σε επίσημο και το αντίστροφο
- Συμπλήρωση κενών με λέξεις που δίνονται (επιλογή)
- Λόγος χρήσης α' ή β' προσώπου
- Λόγος χρήσης εισαγωγικών
- Λόγος χρήσης ξένων λέξεων και εντοπισμός τους (δύο φορές)
- Επισήμανση αφήγησης στο κείμενο (μία φορά)
- Δομή § (προσοχή: και δομικά στοιχεία και τρόπος ανάπτυξης, μία μόνο φορά)
- Λόγος χρήσης θαυμαστικού (μία φορά)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ↔ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ
ΛΟΓΟΙ ΧΡΗΣΗΣ

1. Με την ενεργητική σύνταξη ο συγγραφέας τονίζει το υποκείμενο, το πρόσωπο που δρα. Επίσης, ο λόγος αποκτά ζωντάνια.
2. Με την παθητική σύνταξη ο συγγραφέας τονίζει την πράξη, το αποτέλεσμα της ενέργειας. Το ύφος γίνεται πιο επίσημο και σοβαρό και ο λόγος αποκτά πλοκή.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

- «ο ευκολόπιστος ... γοητεύεται από τη ρητορική τους αξία».
- «Η σάτιρα από τη μια μεριά ξεσκεπάζει την ανοησία και από την άλλη καυτηριάζει το κακό».
- «Μια τέτοια διαδικασία δημιουργεί αναπόφευκτες εντάσεις και πιθανές συγκρούσεις με το περιβάλλον, ανασφάλεια, αλλά και συγγόνως έξαψη και διάθεση για πειραματισμούς».
- «Οι γονείς κυριεύονται από φόβους για τον αποχωρισμό των παιδιών».
- «Το προσωπικό στυλ του ελεύθερου χρόνου επηρεάζεται και διαμορφώνεται από την οικογένεια» (και §)
- «Τα στοιχεία – σοκ παρουσίασε η UNESCO με αφορμή ...».
- «Στον προφορικό λόγο το κείμενο προσλαμβάνεται από το δέκτη».
- «Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο».
- «Η ανάγκη για άμεση δράση έχει ήδη επισημανθεί από την Ε.Ε.».
- «ο Βιτ... δεν μας έχει διδάξει μόνο».
- «Η Ελλάδα κατατάσσεται από τον ΟΗΕ στην 35^η θέση παγκοσμίως, καθώς τα περισσότερα αναπτυγμένα κράτη του κόσμου έχουν εξαλείψει το πρόβλημα του αναλφαριθμητισμού».
- Θα πρέπει να αναζητηθούν νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ 2001 - ΟΡΟΣΗΜΟ

- Από τα περισσότερα δικτατορικά καθεστώτα απαγορεύεται η σάτιρα και η κωμωδία
- Η μη ολοκλήρωση της εκπαίδευσης δυσχεραίνει την επιτυχή ενσωμάτωση των ατόμων στην αγορά εργασίας.
- Το πιστοποιητικό αντιμετωπίζει ισότιμα τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες.
- Η τυπογραφία διεύρυνε τη γλωσσική ποικιλία με τα ποικίλα εργαλεία του γραπτού λόγου.
- Η κοινωνία πρέπει να οργανώσει την κοινωνικοποίηση των νέων
- Η ελληνική διδάσκεται ως δεύτερη γλώσσα ...
- Μαθήματα ελληνικής γλώσσας προσφέρονται σήμερα σχεδόν από όλα τα πανεπιστήμια της χώρας.

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(άσκηση που απαντάται μία μόνο φορά)

«Όλοι έχουμε καταλάβει ότι κατά τη διάρκεια της ζωής μας... Μπορεί για ένα διάστημα ... έπειτα ... μετά από λόγο καιρό ...

Οι εκφράσεις που δηλώνουν χρόνο παραπέμπουν στην τεχνική της αφήγησης (η αφήγηση εκτυλίσσεται στον άξονα του χρόνου)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ ΛΕΞΕΙΣ (απαντάται δυο φορές)

αξεσουάρ, μακιγιάζ, χίπις/computer, φαστ φουντ, τoστ, χάμπουργκερ, τζιν, μίνι

Ο συγγραφέας με τη χρήση ξενόγλωσσων λέξεων καταφέρνει να γίνει πιο άμεσος και πιο προσιτός στον αναγνώστη, αφού αυτές οι λέξεις χρησιμοποιούνται συχνά. Ωστόσο, πιθανόν να θέλει έμμεσα να εκφράσει και να στιγματίσει την επίδραση που δεχόμαστε από ξένους πολιτισμούς στη γλώσσα αλλά και στον τρόπο ντυσίματός μας, στην κουλτούρα μας.

ΧΡΗΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ

Παραθέτει αυτούσια τα λόγια των ειδικών και έτσι ενημερώνει καλύτερα. Επικαλείται την αυθεντία και καθιστά πιο πειστικό το λόγο του.

Άλλες χρήσεις εισαγωγικών: μεταφορικές εκφράσεις, τίτλους, επιστημονικούς όρους, ειρωνεία, ξένες λέξεις, λαϊκές-λόγιες φράσεις, επιστημονικούς όρους κ. ά.

π.χ. «περισσότερο μιλούμενων γλωσσών» αυτούσια έκφραση
«οι διάλεκτοι ενός λαού ... τον σκοπό» → αυτούσια παράθεση λόγων

«ειδικών γλωσσών» → επιστημονικός όρος

«αυτοί μιλούν χωριάτικα» → αυτούσια παράθεση έκφρασης

«αναβίωση» → μεταφορά

«σταθερές» → μεταφορά

ΕΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Λόγος χρήσης: (είναι ειδικοί όροι που χρησιμοποιούνται σε μια επιστήμη) ο συγγραφέας του κειμένου με τη χρήση του προσπαθεί να ενημερώσει, να πληροφορήσει τον αναγνώστη. Συναντάται σε επιστημονικά κείμενα αλλά και σε άρθρα, όπου ο συγγραφέας καταφέρνει, χρησιμοποιώντας το, να «κατατοπίσει», να ενημερώσει καλύτερα τον αναγνώστη για το θέμα,

π.χ. λεξιπενία, εγγραμματισμός / κοινωνικός θεσμός, ατομικότητα / συμβατικό σύστημα επικοινωνιακών ήχων, γλωσσικές δεξιότητες, ικανότητα ενσυναίσθησης / αντικαταθλιπτικές ουσίες, αναπνευστική λειτουργία, συστήματα του οργανισμού / ανθρώπινου κεφαλαίου / κοινωνικό αποκλεισμό, κοινωνική συνοχή / σύγκλιση λέξεων, γραφική / ταυτότητα του φύλλου, κοινωνική ταυτότητα / κεντρικού νευρικού συστήματος, ζωντανό οργανισμοί, φυσιολογικών λειτουργιών / γλωσσική ποικιλότητα, κειμενικές ποικιλίες, γλωσσικές συμβάσεις, γραμματικές παραβιάσεις/ φυσικές γλώσσες, επίπεδο της γραμματικής, διερευνητικό λόγο/ κοινωνική δεξιότητα/ προσχεδιασμένη γλωσσική έκφραση κ.α.

ΧΡΗΣΗ α' ή β' προσώπου, ενικού αριθμού

Με αυτά ο συγγραφέας καταφέρνει να προσδώσει αμεσότητα στο λόγο του. Το ύφος του κειμένου γίνεται πιο ζωντανό και οικείο (το α' πρόσωπο δείχνει και υποκειμενικότητα). Έτσι ευαισθητοποιείται ο αναγνώστης και προβληματίζεται για το θέμα. Το α' πληθυντικό, εκτός των παραπάνω, δηλώνει και καθολικότητα.

ΧΡΗΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Με τη χρήση τους ο συγγραφέας εκφράζει τον προβληματισμό του με αμεσότητα, ζωντάνια, παραστατικότητα, προσδίδοντας διαλογικό χαρακτήρα στο κείμενο.

ΧΡΗΣΗ ΘΑΥΜΑΣΤΙΚΟΥ

(σε ένα μόνο κείμενο απαντάται αυτή η άσκηση)

Με τη χρήση του ο συγγραφέας κατ' αρχάς προσδίδει αμεσότητα και ζωντάνια στο κείμενο. Έπειτα εκφράζει και ειρωνεία θεωρώντας ότι η επίτευξη της αθανασίας, της αιώνιας νεότητας από τον άνθρωπο δεν θα έπρεπε να αποτελεί βασικό στόχο στη ζωή του. Μπορεί, βέβαια, να θαυμάζει τα επιτεύγματα της επιστήμης αλλά θεωρεί απαραίτητο το σεβασμό στους κανόνες της φύσης, αφού πιστεύει ότι κάθε υπόσχεση αθανασίας είναι ψεύτικη. Αποτελεί όμως μέσο της διαφήμισης, ένα τέχνασμα για την κάλυψη οικονομικών συμφερόντων διαφόρων εταιρειών.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Με τη χρήση εκφράσεων προφορικού λόγου, ο συγγραφέας καταφέρνει να κάνει πιο παραστατικό και ζωντανό το κείμενό του. Έτσι, ο αναγνώστης το κατανοεί ευκολότερα, π.χ.

- «τι καλά που ήταν τότε» λέει και ξαναλέει (μετατροπή σε επίσημο)
→ επαναλαμβάνει τόσο ευχάριστα περνούσε παλιότερα ή νοσταλγεί την προηγούμενη περίοδο της ζωής του.
- η κοινωνία να πάει μπροστά (→ να προοδεύσει)
θα πιάσει την καλή (→ θα πλουτίσει)
τσαλίμια των ποδοσφαιριστών (→ επιδεικτικές κινήσεις)
- (εντοπίζεται ακόμη στη χρήση α' πληθυντικού προσώπου)

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ: επίσημο → ανεπίσημο

π.χ. ανθρώπινη κοινότητα → ομάδα ανθρώπων
έχουν ανατραφεί → έχουν μεγαλώσει
η εκμάθηση συνεπάγεται → η μάθηση έχει ως αποτέλεσμα

ΧΡΗΣΗ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ / ΣΥΝΥΠΟΔΗΛΩΤΙΚΗ / ΠΟΙΗΤΙΚΗ / ΣΥΓΚΙΝΗΣΙΑΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

Λόγος χρήσης: Η λέξη εκφράζεται με παραβολή. Το κείμενο αποκτά ζωντάνια, εκφραστικότητα και παραστατικότητα. Προσδίδεται γλαφυρότητα και χάρη στο ύφος.

ΚΥΡΙΟΛΕΚΤΙΚΗ / ΔΗΛΩΤΙΚΗ / ΛΟΓΙΚΗ / ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ

Λόγος χρήσης: Αποδίδεται με ακρίβεια η σημασία της λέξης. Ο λόγος αποκτά σαφήνεια και ακρίβεια (χρησιμοποιείται σε επιστημονικά κείμενα και αποδεικτικά δοκίμια)

Επιλογή λέξεων – φράσεων: κυριολεξία ή μεταφορά;

- Οι κούφρες λέξεις/ εποικοδομητικό διάλογο
- Κρύβεται πάντα ένα μήνυμα / άσχημες καιρικές συνθήκες
- Φαντασία που βρίσκεται στο απόγειό της / κληρονομιά αναλφαβητισμού
- Φαύλο κύκλο συγκρούσεων με... / έχουν το μέλλον στα χέρια τους
- Λιγότερη διάθεση κοινωνικής προσφοράς / ο δημοσιογράφος σχολιάζει
- Βιώνουν τη ζωή από δεύτερο χέρι / υποχώρηση των σπουδών
- ...ήρθε στην επιφάνεια και το πρόβλημα / όταν αποχωρήσει ο καθηγητής
- ...να αναπτύξουμε τους λόγους που συνηγορούν υπέρ της πολυφωνίας
- ...η κυριαρχία της αγγλικής / η κατάργηση της διδασκαλίας
- ...δε διαθέτουν τις βασικές ικανότητες ανάγνωσης
- Εξάπλωση της αγγλικής / βαθύτερη κατανόηση της σημασίας των απαιτητικών λέξεων
- Κάθε λαός με τη γλώσσα του δημιουργεί τον πολιτισμό του
- Η ντροπή τους παραλύει / πολλοί αναλφάβητοι ντρέπονται
- Η γλώσσα είναι εργαλείο συνεννόησης
- Στα εγχειρίδια διδασκαλίας των ξένων γλωσσών περιλαμβάνονται πολλές πληροφορίες / με τον κολοσσό κάθε γλώσσας / αναμέτρηση με τη γλώσσα
- Η γλώσσα είναι κοινωνικό προϊόν / η γλωσσική καλλιέργεια...
- Φράσεις που αποστηθίζει / κατεβάζουν τον πήχη / φθίνουσα πορεία του εγγραμματοςμού / τα παιδιά δεν υστερούν σε νοημοσύνη
- Τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών / το ερώτημα παραμένει ανοιχτό
- Διπλωματικού σώματος / διαπρεπείς επιστήμονες / προσφέρονται δεκάδες ξένες γλώσσες / προτιμήσεις των φοιτητών / υπερσύγχρονο κτίριο
- Ο ευρωπαϊκός χώρος αποτελεί πεδίο / Πώς θα επιτευχθεί η επικοινωνία / η κυριαρχία της αγγλικής / ένας στενός φίλος / οι φίλες λειτουργούν ως υπόβαθρο
- Η μυϊκή έκφραση του προσώπου / το χιούμορ αποτελεί ζωτικό στοιχείο... / το πέρασμα σε μια οπτική γωνία / ο έφηβος έρχεται αντιμέτωπος με το άλλο φύλο
- Η παραμόρφωση της γλωσσικής δομής αντανακλά... / να ενσωματώσουν τους εαυτούς / αντιμέτωποι με την πραγματικότητα του επόμενου βήματος / οι γονείς λειτουργούν ως καθοδηγητές και σύμβουλοι / η εφηβεία δημιουργεί άγχος / οι ενήλικες πιστεύουν / οι παράγοντες επηρεάζουν τις επιλογές μας / των πνευματικών οριζόντων / ο τρόπος ψυχαγωγίας υιοθετείται από τα παιδιά / προσκόλληση στην οικογένεια / ο έφηβος είναι ώριμος / δοκιμάζει συμπεριφορές / χάσμα γενεών/ κάθε επιστήμη προσεγγίζει την ηλικία αυτή / ο ρόλος των ηλικιωμένων / το άτομο συνταξιοδοτείται / να αποκτήσει εμπιστοσύνη στον εαυτό του / καλλιεργούν τον λόγο / υιοθετούν μια ιδέα / κοιλάδες του λόγου / θάνατους θεούς / φυσική ενέργεια είμαστε στο πλευρό τους / κύκλο γνωστών / σύγχρονη κοινωνία μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση (τίτλος)
- Οι μαθητές ενθαρρύνονται ... / οι διάλογοι ξετυλίγονται / η τάξη οδηγείται
- Μια νέα σχέση με τους συνομηλικούς (τίτλος) / τα παιδιά μπαίνουν στην εφηβεία / οι εφηβικές ομάδες / στενές σχέσεις / ο εορτασμός υπογραμμίζει ...
- Έχουν οδηγήσει σε θάνατο τις γλώσσες / γλωσσική συρρίκνωση / υγιούς διαλόγου / η γλώσσα είναι φορέας πολιτισμού / παιδική ηλικία / απόσταση ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια / στενότερη γνωριμία / είναι γνωστές οι συζητήσεις.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΣΕ ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

- κούφιας λέξεις → λέξεις χωρίς νόημα
- να μεταφράσει με λέξεις → να ερμηνεύσει με λέξεις
- ... η άρνηση να δεχτούν κάτι μασημένο → η άρνηση να δεχτούν κάτι έτοιμο, ήδη διατυπωμένο
- η παραμόρφωση της γλωσσικής δομής αντανάκλα τις ... → η παραμόρφωση της γλωσσικής δομής αποδεικνύει / εκφράζει

ΣΥΝΤΑΞΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ - ΦΡΑΣΕΙΣ

1. έργο, καθημερινή ιστορία, συγκινεί, ήρωες, αξίες
2. ενδιαφέροντα μηνύματα, δημιουργήθηκαν, ιδιαίτερο τρόπο, συγκινεί, ανθρώπους
3. νέοι, γλώσσα, μηνύματα, αμφισβητήσεις επικοινωνία μεταξύ των γενεών
4. αληθινές, αποκαλύπτουν, λέξεις, έννοιες, γλώσσα
5. «κάθε λέξη που μεταχειριζόμαστε να εξετάζουμε εάν αντιστοιχεί σ' αυτό που επιθυμούμε να πούμε»
6. προσπάθειες, γέλιο, έντονη προσδοκία, κοινωνία, τρόπο ζωής
7. εξωτερική εμφάνιση, ντύσιμο, προσωπικότητα, τελευταία λέξη της μόδας, κριτική αντίσταση
8. διευθετούμε, ελεύθερο χρόνο, πρωταρχική σημασία, εμφανίζεται, χρόνος εργασίας
9. νωρίτερα, εύθραυστη, άμεσα, απορρίγνουν, κρύβεται
10. γλώσσα, εκφράζει, ζωντανός οργανισμός, γλωσσική διδασκαλία, κατανοούν την αξία
11. πολυφωνίας, μονογλωσσίας, μητρική γλώσσα, επικράτηση της αγγλικής γλώσσας, επιλογή
12. ευκαιρίες, επιμόρφωση, κοινωνικο-επαγγελματική θέση, κυριότερες δυσκολίες, εγγράμματο περιβάλλον, κοινωνικός περίγυρος
13. πλούσιων ερεθισμάτων, διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες, άμεση επαφή, δέκτες, πολλές εκφράσεις
14. κίνητρα, στοχεύουν, συμμετοχή, αντιμετώπισης, επίπεδο
15. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Στο πλαίσιο της χρήσης της μητρικής γλώσσας το κάθε άτομο δημιουργεί το προσωπικό του ύφος και προβάλλει την ατομικότητά του»
16. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Είναι ανάγκη το σχολείο να καλλιεργεί τα δύο αυτά είδη του λόγου (προφορικό και γραπτό)
17. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Η γλώσσα συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοοτροπία, την ίδια την ταυτότητά μας»
18. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Η ευρωπαϊκή γλωσσική πολυμορφία αποτελεί ανυπολόγιστης αξίας πολιτιστικό πλούτο»
19. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Τα πρότυπα τα διαμορφώνουν και τα προβάλλουν τα ΜΜΕ»
20. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Έτσι, η δεξιοτεχνία ενός γιατρού θεωρείται μικρότερης αξίας από τη δεξιοτεχνία ενός ποδοσφαιριστή»
21. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Το γέλιο φωτίζει κάποιες ξεχασμένες πλευρές των προβλημάτων μας, χώρια που μας χαλαρώνει κιόλας»
22. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Θα πρέπει να αναζητηθούν συστηματικά νέοι τρόποι εκμάθησης ξένων γλωσσών που να καθιστούν την όλη διαδικασία πιο ελκυστική στα παιδιά
23. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Είναι γνωστό ότι η Ελληνική έδωσε πολλές δάνειες λέξεις στις ευρωπαϊκές γλώσσες»
24. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Άλλωστε δεν υπάρχει γλώσσα που να μην επηρεάστηκε από άλλες»
25. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Γενικά, η εφηβεία θεωρείται περίοδο κρίσεως
26. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Στην καταναλωτική κοινωνία που ζούμε, ακόμη και η διασκέδαση έγινε καταναλωτικό προϊόν
27. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Μόνο όταν υπεύθυνα και γόνιμα αμφισβητείς, μπορείς να ελπίζεις και να αισιοδοξείς
28. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Το διαδίκτυο διευκολύνει και ενθαρρύνει την ανάδειξη της διαφορετικότητας στη γλωσσική επικοινωνία
29. αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας, διαφημιστικά κόλπα, οπισθοδρομικοί, ξένους όρους, μητρική γλώσσα
30. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Η συμμετοχή σε συζήτηση καλλιεργεί όχι μόνο την ομιλία αλλά και την ακρόαση»
31. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Είναι υπέροχος ο τρόπος με τον οποίο οι νέοι μιλούν σήμερα»
32. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Η τρίτη ηλικία είναι μια συνεχιζόμενη και εξελισσόμενη διαδικασία»
33. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Μια σύγχρονη κοινωνία χρειάζεται πολίτες που μπορούν να λειτουργήσουν ως μέλη μιας ομάδας»
34. γλώσσα των νέων, κώδικα, αποκλίσεις, ενοχλεί, αμφισβήτησης

35. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Θα ήταν λάθος να θεωρηθεί ότι οι γλώσσες αλλάζουν μαζικά ή εξ ολοκλήρου»
36. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές»
37. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Η ελληνική γλώσσα είναι πραγματικός ωκεανός»
38. ΑΝΑΠΤΥΞΗ: «Χρήση των υπολογιστών στην παραγωγή γραπτού λόγου»

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- (με τα επιρρήματα) γενικά, σύμφωνα, ορθώς, αυτομάτως, συνεπώς
- Εποικοδομητικό, δομούν, αντίκτυπο
- κοινωνικό – επαγγελματική θέση, προσπάθειες, αλφαριθμητισμός, εκπαιδευτικές αρχές
- υφήλιο, κυριαρχία, διαμόρφωσε, αντιληπτό, επιτευχθεί
- μητρικής γλώσσας, πολιτιστικής πολυμορφίας, προάσπιση, ανάπτυξη, μέλλον
- επικράτηση, συνηγορούν (σε κείμενο 20-30 λέξεων)

ΕΠΙΣΗΣ ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ή ΑΝΤΙΩΝΥΜΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΕΣΥ ΒΡΙΣΚΕΙΣ

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΟΣ

- «Μήγαρις πώς έχω άλλο τι στο νου μου πέραξ ελευθερία και γλώσσα;»
Γιατί χρησιμοποιεί τα λόγια του Δ. Σολωμού; Ποιο το νόημά τους; (άσκηση που υπάρχει μόνο σε ένα κείμενο)
→ Ο συγγραφέας παραθέτει αυτούσια τα λόγια του Δ. Σολωμού, του εθνικού μας ποιητή, μιας αυθεντίας για το θέμα που θίγει. Έτσι, υποστηρίζει καλύτερα την άποψή του για την άρρηκτη σχέση γλώσσας και ελευθερίας και γίνεται πιο πειστικός.
Ο Σολωμός εκφράζει τον πόθο του για ελευθερία του έθνους, που δεν μπορεί όμως να είναι άσχετος από τη διατήρηση της γλώσσας, καθοριστικό στοιχείο της εθνικής ταυτότητας, και επομένως και την επιβίωση του έθνους. Επίσης, η γλώσσα είναι αυτή που καθορίζει και τα όρια της ελευθερίας της σκέψης ενός ανθρώπου. Γι' αυτό και ο ποιητής δεν έχει τίποτα άλλο στο νου του, παρά τη γλώσσα και την ελευθερία.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ

εκπέμπει – αναδίδει	συμμερίζονται – υιοθετούν
δόμηση – χτίσιμο	επιδεινώνεται – χειροτερεύει
αφετηρία – έναρξη	απόρροια – αποτέλεσμα
φραγμούς – όρια, εμπόδια	τα βασικά – τα απαραίτητα, τα αναγκαία
στηρίζονται – βασανίζονται	προσφέρουμε – δίνουμε
νιώθουν – αισθάνονται	παγκοσμίως – διεθνώς
καταφέρνουν – κατορθώνουν, πετυχαίνουν	συνδέονται – συσχετίζονται
κυριαρχούν – δεσπάζουν, επικρατούν	βασικότερη – κυριότερη
αντιλήψεις – πεποιθήσεις, απόψεις	ορισμένα – συγκεκριμένα
αναγκάζονται – υποχρεώνονται	αποτέλεσμα – συνέπεια
συνηθισμένων – κοινών, κοινότοπων	ταυτόχρονα – παράλληλα
ελαττώματα – μειονεκτήματα	βελτίωση – καλύτερευση
απρόοπτα – ξαφνικά, απροσδόκητα	επικράτηση – κυριαρχία
τοποθετήσουμε – βάλουμε, διορίσουμε	συνηγορούν – υποστηρίζουν, υπερασπίζονται
ξεσκεπάζει – αποκαλύπτει	φτώχεια – ένδεια
καταρχάς – αρχικά	δυσκολίες – δυσχέρειες
διαλέγει – επιλέγει, ξεχωρίζει	τονωθούν – ενισχυθούν
αλλάξει – μεταβάλει	διανοητικά – πνευματικά
δηλώνει – εκφράζει	θέτω → βάζω – υποβάλλω
συζητούν – συνομιλούν	καταλάβουμε, κατανοήσουμε
συνεισφορά – βοήθεια	ακατάπαυστα – συνεχώς, αέναα
καθοριστική – σημαντική, κείρια	ηττημένος – νικημένος
διαφοροποιηθεί – αλλάξει	αγώνας – προσπάθεια
μειώνεται – ελαττώνεται	εμπνυχώσει – ενθαρρύνει
σημαντικός – σπουδαίος (όχι προσδιοριστικός)	εξάπλωση – διεύρυνση
πρότυπο – υπόδειγμα	διαπρεπείς – διακεκριμένοι
εμπλοκή – ανάμειξη	πρόσφερε – έδωσε

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ 2001 - ΟΡΟΣΗΜΟ

καμπάνια → εκστρατεία
προφίλ → εικόνα / κατατομή

συνεχώς – διαρκώς
σκοπούς – στόχους
συντελούνται – γίνονται
αγωνίζονται – προσπαθούν
αναμένουν – περιμένουν
αντιλαμβάνονται – καταλαβαίνουν
θεωρούν – βλέπουν, αντιμετωπίζουν
σοφό – συνετό
μειώνουμε – ελαττώνουμε
διαλύουμε – διασκορπίζουμε
θέλουμε – επιθυμούμε
κινητοποιείται – ενεργοποιείται
επηρεάσει – επιδράσει
ενισχύει – υποστηρίζει
συμβάλει – συνδράμει / βοηθήσει
επιπτώσεις – συνέπειες
χαλαρώσει – ηρεμήσει
τροποποιήσουν – αλλάξουν
πενία – φτώχεια
διαφοροποίηση – μεταβολή / διαχωρισμός
ανανέωσης – ανακαίνισης
ανία – πλήξη
σοβαρές – σημαντικές
δυσχεραίνεται – εμποδίζεται
επηρεάζει – επιδρά
συσχετίζεται – συνδέεται
πρόοδο – ανάπτυξη
προκαλεί – δημιουργεί

θέλει – επιθυμεί
καθήκον – υποχρέωση
επιδιώκει – προσπαθεί
συμβάλλει – βοηθά
ανάγκη – χρέος
γνωρίζουμε – ξέρουμε
πρέπει – επιβάλλεται
κατάφερε – κατόρθωσε
δημιουργήσει – πλάσει
ψεύτικη – πλαστή, κίβδηλη
σημαντικών – σπουδαιών
επιθυμείς – θέλεις
καθιστούν – τοποθετούν, διορίζουν
επιδίωξη – προσπάθεια, επιδίωξη
κατανοητό – αντιληπτό
διαθέτει – έχει, κληροδοτεί
δώσουν – προσφέρουν
παρόμοια – σχετική, ίδια
σαφής – συγκεκριμένη
δημιουργεί – προκαλεί
ισχυρών – δυνατών
παρουσιάζουν – προβάλλουν
μακροσκελείς – εκτενείς
βασικές – θεμελιώδεις
προωθεί – προβάλλει
προάσπιση – προστασία
έμφαση – βαρύτητα
ευνοεί – βοηθά
αξιών – ιδανικών
επικρίνουμε – κατηγορούμε

ΑΝΤΩΝΥΜΑ

αληθινές – ψεύτικες
αποκαλύπτουν – κρύβουν
αφηρημένες – συγκεκριμένες
μόνιμα – πρόσκαιρα, παροδικά
δεχόμαστε – αρνούμαστε
διαφορά – ομοιότητα
διαψεύδεται – επιβεβαιώνεται
γεμάτο – άδειο
θλιβερό – ευχάριστο
ξεσκεπάζει – σκεπάζει, κρύβει
διαδεδομένη – περιορισμένη
προσληφθούν – απολυθούν
καταφατική – αρνητική
εκτεταμένη – περιορισμένη
εμποδίζεται – διευκολύνεται
πλεονέκτημα – μειονέκτημα
αποτελεσματική – αναποτελεσματική
γενικότερο – ειδικότερο
αστείων – σοβαρών

γνωρίζουν – αγνοούν
ανέφικτος – εφικτός
ενθαρρυντικά – αποθαρρυντικά
συνειδητά – ασυνειδήτα
επίσημης – ανεπίσημης
γνώση – άγνοια
απουσία – παρουσία
ικανότητα – ανικανότητα
διαφορετικού – όμοιου
απομακρυνόμαστε – συγκεντρωνόμαστε
ανεπάρκεια – επάρκεια
απαραίτητο – αχρείαστο
άκακη – κακή, πονηρή, πανούργα
έδειχναν – έκρυβαν
διαφορετική – όμοια
ευχάριστη – δυσάρεστη
επιθετική – αμυντική
ηθική – ανήθικη
αδυναμίες – χαρίσματα, ικανότητες

εύστοχη – άστοχη
εξαρτημένο – ανεξάρτητο

περιορισμένη – απεριόριστη
γνωρίσει – αγνοήσει
σαφή – ασαφή / αόριστη
επιβραδύνει – επιταχύνει
σύγχρονες – απαρχαιωμένες
ενίσχυση – αποδυνάμωση
ικανότητας – ανικανότητας
παύουν – συνεχίζουν
εξαρτημένα – ανεξάρτητα
ενήλικες – ανήλικες
απογοητευμένοι – αισιόδοξοι
μειώνεται – αυξάνεται
χάνεται – εμφανίζεται
γνωρίζουμε – αγνοούμε
πολύχρονης – πρόσκαιρης
φυλακίζονται – απελευθερώνονται
υπεύθυνα – ανεύθυνα
ανέτειλε – έδυσε

αρνούνται – δέχονται

αθάνατη – θνητή
εμφανής-αφανής
επιταχύνονται – επιβραδύνονται
φροντίζει – παραμελησει
ομοιογενή – ετερογενή
αξιοπρέπεια – αναξιοπρέπεια
σεβασμό – ασέβεια
χρήσιμοι – άχρηστοι
προσοχή – απροσεξία – αδιαφορία
φιλόξενη – αφιλόξενη
θεμελιώδεις – επουσιώδεις
ανάπτυξη – στασιμότητα
παραδοσιακής – μοντέρνας
επικρίνουμε – επαινούμε, υποστηρίζουμε
αγνοούμε – γνωρίζουμε
ιδιωτικούς – δημόσιους
επάρκειας – ανεπάρκειας
αντικειμενικού - υποκειμενικού

ΜΕ ΠΟΙΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

1) Ωστόσο, παρόμοια φαινόμενα έχουν επισημανθεί και σε άλλες γλώσσες και χώρες. Αν δούμε το ζήτημα κάπως ευρύτερα, θα διαπιστώσουμε ότι ανάλογες συζητήσεις διεξάγονται και για την αγγλική γλώσσα, οι οποίες μάλιστα είναι το ίδιο έντονες, όπως οι ελληνικές. Μεγάλο μέρος του Τύπου και των μέσων ενημέρωσης γενικότερα επισημαίνει με έντονη ανησυχία ότι η γραπτή αγγλική γλώσσα μεταβάλλεται, ενώ δεν λείπουν και δημοσιεύματα που επισημαίνουν ότι «η Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένη Επικοινωνία, σηματοδοτεί τον σταδιακό θάνατο της αγγλικής γλώσσας». Επομένως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι αλλαγές που έχουμε δεν αφορούν μόνο κάποιες γλώσσες.

2) Σε τι, όμως, χρησιμεύει το πιστοποιητικό επάρκειας ελληνομάθειας; Είναι απαραίτητο για πολλούς λόγους. Πρώτα πρώτα αξιολογεί αντικειμενικά τις γνώσεις στην ελληνική γλώσσα ως ξένη και παρέχει τη δυνατότητα στον χρήστη της ελληνικής να έχει τη γνώμη ενός πιο ειδικού και αντικειμενικού κριτή για το επίπεδο των γνώσεων του. Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι, όπως επαγγελματικοί σκοποί, καθώς το άτομο μπορεί να αποδείξει στην αγορά εργασίας το επίπεδο της επάρκειάς του στη γνώση της ελληνικής. Για παράδειγμα, σε πολλές περιπτώσεις η γνώση της ελληνικής γλώσσας είναι απαραίτητη, για να αποκτήσει κάποιος άδεια άσκησης επαγγέλματος, αφού αναγνωρίζει τα επαγγελματικά του προσόντα.

3) Η έμφαση, συνεπώς, που έχει δοθεί τα τελευταία χρόνια στη διατήρηση της γλωσσικής ποικιλότητας είναι αποτέλεσμα της αλλαγής στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την πολυγλωσσία και τον σημαντικό ρόλο των γλωσσών στην ανάπτυξη των ανθρώπινων κοινωνιών. Γιατί ο σεβασμός της γλωσσικής ποικιλότητας όχι μόνο ευνοεί τη διατήρηση της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάπτυξη ενός υγιούς διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στις κοινωνίες, αφού η γλώσσα είναι ο κύριος φορέας των πολιτιστικών αξιών μιας κοινωνίας, αλλά ακόμη συμβάλλει θετικά στην οικονομική, τεχνολογική και επιστημονική ανάπτυξη του καθενός, αφού η δυνατότητα να εκφράζεται στη μητρική του γλώσσα του επιτρέπει να αναπτύξει περίπλοκη σκέψη και νοήματα

4) Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα που διαμόρφωσε ο Νεοέλληνας μιλώντας και ακούοντας τη μητρική του γλώσσα. Δεχτήκαμε, για παράδειγμα, πλήθος λέξεων που συνδέονται με τη χρήση του υπολογιστή, τον οποίο εντάξαμε στο λεξιλόγιό μας ως computer. Επίσης εκατοντάδες λέξεις που συνδέονται με το φαγητό, όπως φαστ φουντ, σπαγγέτι, χάμπουργκερ, τοστ, ή το ντύσιμο, όπως τζιν, μίνι και άλλες, εντάχθηκαν στο λεξιλόγιό μας. Ακόμα, πλήθος πινακίδων ελληνικών καταστημάτων και εμπορικών

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ 2001 - ΟΡΟΣΗΜΟ

κέντρων φέρουν ξενόγλωσσες επιγραφές. Το χειρότερο μάλιστα είναι ότι κατασκευάσαμε λέξεις που δείχνουν ότι χάσαμε το γλωσσικό αισθητήριό μας, όπως σουβλακερί, γυράδικο, φαστφουντάδικο κ.ά.

5) Η κρίση στην εκπαίδευση αφήνει πίσω της μια κληρονομιά αναλφαριθμητισμού, η οποία είναι περισσότερο διαδεδομένη από ό,τι είχε εκτιμηθεί, αναφέρει στην ετήσια έκθεσή του, το 2013-2014, ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός του ΟΗΕ. Από τα 250 εκατομμύρια ανεκπαιδευτα σε όλο τον κόσμο παιδιά, μόλις τα 130 εκατομμύρια ολοκλήρωσαν τα τέσσερα πρώτα σχολικά έτη, ενώ τα υπόλοιπα φοίτησαν για μικρότερο χρονικό διάστημα ή και καθόλου, δήλωσε στους δημοσιογράφους ο επικεφαλής της UNESCO Νέας Υόρκης. Περίπου 175 εκατομμύρια άνθρωποι ηλικίας από 15 έως και 24 ετών δεν μπορούν να διαβάσουν ολόκληρη ή μέρος μιας πρότασης. Το ένα τρίτο του ποσοστού αυτού είναι γυναίκες από τη Νότια και Δυτική Ασία. Πιο ανησυχητικό είναι το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε χώρες της Αφρικής, γιατί, παρόλο που στην πλειονότητά τους τελειώνουν το δημοτικό, δεν έχουν μάθει τα βασικά στην ανάγνωση και τα μαθηματικά.

6) «Η ικανότητα του μαθητή να διαβάζει, να κατανοεί και να συνθέτει κείμενα διαφορετικού είδους, η έννοια δηλαδή του εγγραμματισμού, στη σχολική κοινότητα δεν έχει κατακτηθεί από την πλειονότητα των παιδιών», επισημαίνουν αρκετοί καθηγητές Πανεπιστημίου. «Αυτό δεν είναι μόνο απόρροια του δύσκολου λεξιλογίου, αλλά και της εσωτερικής δομής και διάρθρωσης του κειμένου. Όσο απομακρυνόμαστε από τον αφηγηματικό λόγο και εισάγεται στα σχολικά εγχειρίδια ο επιστημονικός, έστω απλοποιημένος, τόσο δυσχεραίνει η προσπάθεια κατανόησης. Τα παιδιά μας δεν υστερούν σε νοημοσύνη. Ορισμένες φορές όμως καλούνται να διαχειριστούν «ύλη», που είναι δύσκολη για τον μέσο μαθητή, ενώ ο διαθέσιμος χρόνος αποτελεί πλέον αγαθό σε ανεπάρκεια», διατείνονται οι ειδικοί.

7) Ας πάρουμε ως παράδειγμα τον γονιό που ως έφηβος είχε αναγκαστεί να καταπνίξει όλες του τις επιθυμίες και την ανάγκη του για ανεξαρτησία, φαινόμενα αρκετά συχνά στις προηγούμενες γενεές. Αντιμετωπίζοντας την εφηβεία των δικών του παιδιών, αναπολεί αυτή την «τόσο ωραία εποχή» («τι καλά που ήταν τότε» λέει και ξαναλέει), μεταβάλλει την τότε παθητική του στάση σε ενεργητική και τα βάζει με το παιδί του που προσπαθεί τώρα με τη σειρά του να ανεξαρτητοποιηθεί. Υιοθετώντας, όμως, αυταρχική συμπεριφορά, πυροδοτεί έναν φαύλο κύκλο συγκρούσεων με απρόβλεπτες συνέπειες.

8) Ποια είναι, επομένως, τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά της εφηβείας; Όπως μας λένε οι ειδικοί, «πρόκειται για μια ηλικία που χαρακτηρίζεται από εξιδανίκευση και έντονα συναισθήματα και δημιουργεί στους περισσότερους εφήβους την ανάγκη να ξεχωρίσουν, να αμφισβητήσουν και να απορρίψουν τον κατεστημένο κόσμο των ενηλίκων». Και πρώτα-πρώτα τη γονική εξουσία - εδώ ίσως είναι ένα καλό σημείο να εντοπίσουμε τον «μίτο» των εντάσεων.